

LANDBRUKER'N

Hedmarken Nr 1. 2013

Godt Nytt År!

HAMAR

LØTEN

STANGE

RINGSAKER

Gjødselplanlegging er god økonomi

En gjødslingsplan skal tilfredsstille kravet for utbetaling av tilskudd. En god gjødslingsplan vil i tillegg gi grunnlaget for riktig utnytting av næringsstoffer og avling av god kvalitet.

Som en ekstra bonus kan en god gjødslingsplan spare deg for store beløp årlig ved å tilpasse gjødslingen og gjødseltypene bedre.

Lokale forsøk er med og danner grunnlaget for den rådgivingen vi gir deg. Med bakgrunn i gardbrukerens notater setter vi opp en gjødslingsplan som er agronomisk og økonomisk gunstig for gården. Gjødslingsplan er et viktig verktøy for å lykkes i planteproduksjonen.

Gjør du gjødselplanleggingen selv? Hedmark Landbruksrådgiving bruker Skifteplan® som planleggingsverktøy. Ved å sende oss en sikkerhetskopi av din gjødslingsplanfil, kan vi kvalitetssikre dine vurderinger.

Kontakt oss for hjelp til din gjødslingsplan

Hedmark – best på vekst
Landbruksrådgiving

Høyvangvegen 40, 2322 Ridabu Tlf: 62 55 02 50 hedmark@lr.no

**FURNES
ALMENNING**

**Din lokale leverandør
av trelast og byggevarer**

ligger bare 9 km fra
Brumunddal

- Standardlengder 5 m
Mindre avkapp - spar penger - spar tid
- Generelt stort utvalg av alt innen trelast
- Impregnert
- Gjerdestolper
- Høvling av spesialprofiler
- Limtre
- Takstoler
- Byggevarer
- Salg av propan
- Vi gir dem faglig råd og veiledning
- Trelasten blir levert godt beskyttet mot vær og vind

Se vårt utvalg på www.furnesalmenning.no

DU RINGER - VI BRINGER - enkelt og greit!

Åpent mandag-fredag 07.00-16.00

Tlf 62 33 17 80

Nordåsvegen 961, 2380 Brumunddal

Landbruker'n Nr. 1 – 2013, 11 årgang

Landbruker'n er et informasjonsblad for jord- og skogbruket på Hedmarken. Bladet utgis av Hedmarken Landbrukskontor og Landbrukskontoret i Ringsaker. Opplag 1600. Redaktør Andreas Karlsen. Forsidebilde; Monssveen Gard.
Grafisk utforming; Willy Berg Grafiske.

Økt matproduksjon er viktig Landbruks- og matministeren har ordet	3
Landbrukskontorene Kontaktinformasjon	4
Monssveen Gaard Portrett av Karen og Halvor Monssveen	5
Informasjon fra Fylkesmannen i Hedmark	6
BU-midler	7
Unngå trekk i tilskudd	7
SMIL	8
Fagskole i landbruket	9
Revisjon kommunens arealdel	10
Fusarium og mykotoksiner i korn	11
Kjempepringfrø	12
Prosjekt økonomisk sauehold	12
Nye innmarksbeiter	13

Verdt å vite	13
Økt kornproduksjon	14
Resistente ugrasarter	14
Noen enkle råd på veien til et vellykket byggeprosjekt	15
Husdyrgjødsel og krav til gjødslingsplan	16
Gårdsvarmeanlegg	17
Kart på nett over viktige naturtyper og arter	18
Bekjempelse av Rødhyll	19
Verdt å vite	19
Skogsbilveger	20
Beredskap mot alvorlige, smittsomme dyresjukdommer Mattilsynet	21
Søknadsfrister	23

Har ordet

Trygve Magnus Slagsvold Vedum
Foto: Torbjørn Tandberg

Økt matproduksjon er viktig

Av Landbruks- og matminister
Trygve Magnus Slagsvold Vedum

Verden trenger mer mat for å brødføre en stadig voksende befolkning. Da må Norge ta ansvar for å produsere mat for egen befolkning. Det må bli like naturlig å ta ansvar for egen matsikkerhet som å redusere klimautslippene. Jordbruket rundt Mjøsa blir viktig for å nå målene om å øke matproduksjonen med 20 prosent på 20 år.

Matproduksjon i Norge er nesten naturstridig. I et land som ifølge Kjell Aukrust har ni måneder vinter og tre måneder dårlig sledaføre, ligger ikke akkurat forholdene til rette for matproduksjon fra naturens side. Likevel: I vårt vakre, kalde og våte land har aldri matproduksjonen vært større. 50 000 dyktige bønder investerer sine personlige ressurser, involverer familie og lokalsamfunn for å bygge opp norsk matproduksjon. Mange av disse befinner seg i Mjøstraktene.

For meg er det avgjørende at Norge skal produsere mest mulig av den maten som befolkningen trenger. Stortinget vedtok i vår en landbruksmelding som sier at norsk matproduksjon skal øke i takt med befolkningsveksten. En velutdannet og ressurssterk landbruksfamilie står klar til å satse både penger og arbeidsinnsats på å utvikle det mest produktive jordbruket vi kan ha i Norge. Gjennom jordbruksavtalen finner staten og jordbruket i fellesskap gode løsninger for hvordan ressurser skal fordeles for å nå målet om økt matproduksjon. Og det bondeidee samvirket tar ansvar for å gjøre beslutningene til virkelighet – på jorder, i fjøs og på middagsbord over hele landet.

Økt matproduksjon kan bare oppnås ved at norske matprodusenter har sikker adgang til markedet med sine varer. Derfor har regjeringen gått inn for å legge om tollene på biffer og fileter, lammeskrotter og enkelte typer ost fra neste år fra fast kronetoll til prosenttoll. Vi gjør ikke dette for å redusere mangfoldet i ostedisken for forbrukerne, men for å sikre dem et norsk alternativ også i framtida. For flere varer ville det være svært krevende å oppnå lønnsom produksjon i årene som kommer innenfor rammene av den faste kronetollen fra 1995. Spesielt den alminnelige gulosten – Norvegia, Jarlsberg og Synnøve Finden – kunne fort blitt utkonkurrert av utenlandske varer tatt inn til Norge med full toll. I så fall ville en melkemengde tilsvarende det som blir produsert på Vestlandet og i Nord-Norge, stå uten avsetning. Dette ville ha hatt veldig dramatiske konsekvenser for norsk landbruk slik vi kjenner det i dag.

Både Høyre og Venstre har omtalt tollendringene som usolidariske. Jeg og regjeringa er helt uenig i dette. I likhet med FN mener vi at alle land har rett og plikt til

å produsere mat til egen befolkning. Det norske landbruket produserer i all hovedsak mat til egen befolkning. Når Høyre og Venstre mener at det å sikre norsk landbruk er usolidarisk, viser det manglende forståelse både for det norske landbruket og for matvaresituasjonen i verden.

Ettersom matjorda er en knapp ressurs i Norge må økt produksjon på eksisterende arealer være en vesentlig del av løsningen når vi skal produsere mer mat. Det krever dyktige bønder og en landbrukspolitikk som stimulerer faglig dyktighet. Det skal lønne seg å være god bonde.

Derfor har jeg fått opprettet ekspertgrupper for kornproduksjon og storfekjøtt som skal gi råd om hvordan vi best kan legge til rette for økt produksjon. Kornavlingene har ikke utviklet seg tilsvarende med at kornsortene, kunnskapen om gjødsling, jordarbeiding, grøfting og plantevern er blitt bedre. Også for storfekjøtt er det et betydelig potensial for økt produksjon det er viktig å utnytte.

Jeg ser etter muligheter for forbedring – også for Mjøstraktene. Her er det førsteklasses matjord, mange dyktige bønder og et profesjonelt landbruksmiljø som er opptatt av å drive volumproduksjon. Dette er koblet med landbrukskyndige lokalbanker, en sterk og godt landbruksbasert industri og viktige kompetansemiljøer som Graminor, Geno, Norsvin og Norsk landbruksrådgivning.

Mye ligger godt til rette for at landbruket i Mjøsområdet skal ta sin del av produktionsveksten de kommende årene. Samtidig er landbruket helt avhengig av et politisk flertall som sikrer rammebetingelser som gjør det lønnsomt å produsere mat i Norge. Det er verdt å ha med seg på valgdagen neste høst.

LANDBRUKSKONTORENE

Ansatte på Hedmarken Landbrukskontor;
fv. Johannes Ingvaldstad, Arild Wenersgaard,
Guro Alderslyst, Anton Tøsti, Stein Enger, Erik Holmen.
Foran; Anne Holen og Anne Hval.

Ansatte på landbrukskontoret i Ringsaker; fv. Andreas Karlsen,
Stein Inge Wien, Finn Sønsteby, Odd Willy Sandbakken, Sigrun
Sigurjonsdottir, Gerd Lodden Solberg. Foran; Ole Fredrik Dæhli,
og Anne Marthe Lundby.

HEDMARKEN LANDBRUKSKONTOR

Internettsider: www.blæstad.no www.løten.kommune.no
www.stange.kommune.no www.hamar.kommune.no

(Hamar, Stange, Løten)
Sentralbord tlf. 62 53 30 50
Postadresse: Hedmarken Landbrukskontor
Stange kommune, Boks 214 - 2336 Stange

Stein Enger 62 56 24 26
stein.enger@stange.kommune.no

Karl Owren 62 56 24 22
karl.owren@stange.kommune.no

Guro T. Alderslyst 62 56 24 28
guro.alderslyst@stange.kommune.no

Johannes Ingvaldstad 62 56 24 24
johannes.ingvaldstad@stange.kommune.no

Erik Holmen 62 56 24 25
erik.holmen@stange.kommune.no

Arild Wenersgaard 62 56 24 27
arild.wenersgaard@stange.kommune.no

Anne Holen 62 56 24 21
anne.holen@stange.kommune.no

Anne Hval 62 56 24 20
anne.hval@stange.kommune.no

Anton Tøsti 62 56 24 23
anton.tosti@stange.kommune.no

LANDBRUKSKONTORET I RINGSAKER

Internettsider: www.ringsaker.kommune.no/landbruk.

Landbrukskontoret 62 33 55 60, postmottak.landbruk@ringsaker.kommune.no. Husk å oppgi avsenders navn og postadresse ved henvendelser pr. e-post.

Andreas Karlsen 62 33 55 60
andreas.karlsen@ringsaker.kommune.no

Stein Inge Wien 62 33 55 63
stein.inge.wien@ringsaker.kommune.no

Finn Sønsteby 62 33 55 64
finn.sonsteby@ringsaker.kommune.no

Odd Willy Sandbakken 62 33 55 65
odd.w.sandbakken@ringsaker.kommune.no

Gerd Lodden Solberg 62 33 55 66
gerd.lodden.solberg@ringsaker.kommune.no

Ole Fredrik Dæhli 62 33 55 67
OleFredrik.Daehli@ringsaker.kommune.no

Anne Marthe Lundby 62 33 55 68
AnneMarthe.Lundby@ringsaker.kommune.no

Sigrud Sigurjonsdottir 62 33 55 69
sigrud.sigurjonsdottir@ringsaker.kommune.no

Arnfinn Olsen

LANDBRUKSVIKARORDNINGEN I RINGSAKER

Arnfinn Olsen – landbruksvikar.
Tlf: 62 36 87 23 (p)/ 951 21 091

Magne Aasdal – landbruksvikar.
Tlf: 62 34 28 78 (p)/413 25 091

Odd Willy Sandbakken – daglig leder
Tlf: 62 34 34 50 (p)/62 33 55 65 (a)/ 454 73 799

Magne Aasdal

Monssveen Gaard

Høgt opp i lia på Ring ligger småbruket til Karen og Halvor Monssveen. Landbruker'n er på besøk en grå og kald novemberdag. Karen og Halvor ønsker "vælkømmen til gards" og byr kaffe, strull og rabarbrakake med rømme. God og ekte rømme laga etter alle kunstens regler i eget meieri på gården.

Monssveen Gaard ligger 500 m.o.h med 100 daa fulldyrka jord, 60 daa innmarksbeite og 200 daa skog. I driftsbygningen fra 1980 står det 17 melkekyr på båsen. Melkekvota er 85 tonn med dispensasjon til overproduksjon av melk til bruk i meieriet. 20-25 tonn av produsert melk blir brukt til gardens meieriproduksjon. Det grønne graset er utgangspunktet for produksjonen på gården og er grunnlaget for arbeidsplassene til både Karen og Halvor.

Halvor forteller at de starta med foredling av egen melk i 2005, først og fremst med tanke på at de begge to skulle ha arbeidet sitt på gården men også for å vise at det er mulig å leve av et småbruk. Produksjonen ble så vellykka og tilbakemeldingene så gode at i 2006 bygde de et meieri hvor de i dag produserer pultost, rømme, kryddersmør, surost og pottost. Både mattilsynet og en erfaren meierist var viktige medspillere for å finne gode løsninger på meieriet og produksjonen av pultost. Karen forteller at det blir fort mange timers arbeid på gården med fjøsarbeid, melking og meieriproduksjon som krever nøyaktighet på tid, temperatur og syring for å få god kvalitet på osten. Vi står ofte med pakking til sent på kvelden. Nettopp fordi vi er så engasjerte begge to er det mulig å få til slik produksjon på gården. Vi legger vekt på kvalitet, er glad i arbeidet både i fjøset og i meieriet og ikke minst glade for å kunne arbeide sammen. Mye arbeid, positive tilbakemelding til hverandre og stadige evalueringer av produksjonen i fjøset og i meieriet har ført oss dit vi er i dag. Det har vært et eventyr å få skape og utvikle meierivirksomheten sammen, sier Karen. Vi har likevel klart adskilte ansvarsområder og alt i meieriet blir notert ned, vassprøver tas og produktprøver sendes til LabNett. Det er et stort ansvar å produsere mat, og vi er helt avhengig av å levere kvalitet hele tiden, sier Halvor.

Vi har hatt mange gode opplevelse når vi har vært ute på ulike markeder og solgt varene våre. Folk er så blide og hyggelige, og det er jo moro å kunne fortelle om pultosten vår direkte til kundene, sier Halvor. Halvor har egenhendig bygd ei salgsvogn hvor det er kjøleskap med plass for en dags omsetning, vaskemuligheter samt lagerrom med plass til disk og telt. Konstruert etter mange salgsturer med kjølebager, bord, telt og med alt inne i bilen. Det må se rent og pent ut når vi skal presentere og selge mat, sier Karen og Landbruker'n vet at paret har flere ganger vunnet prisen for beste

Foto: Asmund Hanslien GD

stand. Karen og Halvor har deltatt på mange markeder på Østlandet, men etter hvert har de prioritert de markedene med best salg blant annet InnlandsMarkedet, Akevitt- og Pultostdagene i Løten. På sommeren selger vi også veldig bra i Ringsakerfjellet, da går det så mye rømme at smørproduksjonen må settes på vent. Kombinasjonen med mye salg ute og fjøsarbeid morgen og kveld er en utfordring. Derfor vi satser på mer salg direkte fra gården. I 2009 bygde vi Selmahuset som er et gjestehus hvor vi kan ta imot folk for presentasjon av meieriet i ord og bilder, servering av mat og med salg i meieriet etterpå. Dette fungerer bra, og vi har hatt et godt salg det siste året. Spesielt er det moro å ta i mot besøk på sommeren, når hagen står i fullt blomsterflor. Gjestene tar gjerne kaffekoppen med seg ut dit, og det er tydelig at de liker seg godt i hagen. Kalvene som har fått sin uteplass like ved tunet, er også et trekkplaster for gjestene.

Produksjonen på gården er nå akkurat passe stor, slik at vi to kan klarer arbeidet med litt innleid hjelp i slåttene og i Selmahuset. De mulighetene som ligger i gården har vi tatt i bruk så godt vi kan, og det er ikke noe mål å bli større og større hele tiden. Omsetningen på 25 tonn gjennom meieridrifta er like stor som omsetning på de 80 tonna som går til Tine. Med andre ord dobler vi inntekta på fjøset med meieridrifta. Melkeliteren i meieriproduksjonen blir fullt utnyttet, og ikke noe går til spille. Vi lager rømme eller smør av fettet, pultost av skummamelka, og surost eller søst av mysen. Det er nå slik at vi fortsatt kan strekke oss lenger, og det er så mye vi gjerne skulle ha gjort, sier de begge og ler men vi får se.... Det er tydelig at paret har flere planer de vil sette ut i livet.

Livet på Monssveen gard er godt, konkluderer Karen og Halvor samstemt!

Landbruket skaper store verdier på Hedmarken

Av Turid Winjusveen, Fylkesmannen i Hedmark

Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Hedmark har nylig offentliggjort en rapport med beregninger omkring landbrukets økonomiske betydning i Hedmark på kommunalt, regionalt og fylkesnivå. På Hedmarken alene gir landbruket grunnlag for ca 4.000 arbeidsplasser og en verdiskaping på ca 2,2 milliarder kroner. Verdiskapingen har økt selv om antall bruk og brukere har gått ned.

For fylket som helhet var nærmere 4.000 personer sysselsatt direkte i primærlandbruket (jord, skog eller tilleggsnæringer) i 2010. Dette tilsvarer 6 % av sysselsettingen i fylket. Landbruksbasert industri på sin side sysselsatte ca 4.100 personer. Medregnet ringvirkninger gir primærnæringsgrunnlag for ca 14.000 sysselsatte, eller 16 % av den totale sysselsettingen i fylket.

Med hensyn til verdiskaping, står primærlandbruket og landbruksbasert industri i sum, for en årlig verdiskaping på 5,1 mrd. kr. Dette tilsvarer 11 % av den totale verdiskapingen i fylket. Beregningene i rapporten er gjennomført av Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Østlandsforskning (ØF). En tilsvarende rapport er laget for Oppland.

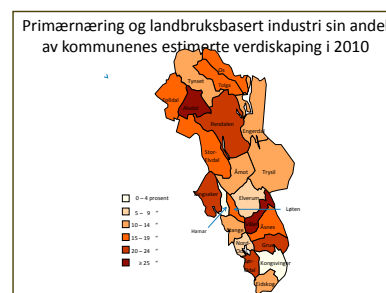
Rapporten levner ingen tvil om at landbruket er en betydelig bidragsyter til verdiskapingen i innlandet. I verdiskapingsanslagene som rapporten omhandler ligger kun direkte virkninger i primærlandbruket og direkte innvirkninger i landbruksbasert næringsvirksomhet. Tallene bak verdiskapingsrapporten er derfor forsiktige anslag. Dersom man også hadde tatt med de indirekte virkningene som landbruket har, ville tallene blitt betydelig høyere. Rapporten bidrar til å synliggjøre og øke kunnskapsnivået om hvor viktig landbruket er for fylket vårt, og derved også skape økt forståelse for landbruk som næring i fylket.

Hamarregionen/Hedmarken står i sum for ca 40 % av verdiskapingen og ca 37 % av sysselsettingen innenfor jordbruket i Hedmark. Det viser at jordbruket i denne regionen fortsatt er et tyngdepunkt for jordbruket i fylket. Det faktum at verdiskapingen øker selv om antall bruk og gårdbrukere går ned, viser at de som er igjen produserer like mye eller mer i de fleste produksjoner.

Tabellen nedenfor viser samlet verdiskaping målt i bruttoprodukt fra primærnæringsen (mill. kr) – fra jordbruk, skogbruk og tilleggsnærings, samt bruttoprodukt landbruksbasert industri og samlet bruttoprodukt fordelt på kommunenivå.

Figuren viser at landbruket betyr svært mye for de fleste av fylkets kommuner. I kommunene Alvdal, Våler, Rendalen, Sør-Odal, Grue og Ringsaker utgjør landbruk og landbruksbasert virksomhet over 20 prosent av samlet kommunal verdiskaping, og den er over 10 prosent i alle kommunene i Hedmark, unntatt i Nord-Odal, Elverum, Kongsvinger og Hamar.

Ringsaker står alene for ca 23 % av samlet verdiskaping i jordbruket i Hedmark, 17 % av samlet verdiskaping i landbruket i Hedmark (skog og jord), og 44 % av verdiskapingen innen landbruksbasert industri. Ringsaker er også en av fylkets største skogkommuner, og avvirker like mye årlig som Hordaland og Rogaland fylker hver for seg. Samlet utgjør landbruksbasert verdiskaping ca 21 % av total verdiskaping i kommunen. Det er store tall, og underbygger at landbruket med tilhørende verdikjede, er en sektor som vil ha stor betydning også for den videre utvikling av kommunen. Rapporten kan lastes ned fra hjemmesiden til Fylkesmannen i Hedmark på linken http://fylkesmannen.no/NILF_rapport_2012_2_Hedmark_endelig_3BILf.pdf

BU-midler

Det skjer mye positiv og god næringsutvikling innen tradisjonelt landbruk på Hedmarken både innenfor kraftfôrkrevende produksjoner, grovfôrbaserte produksjoner og planteproduksjoner. Driftsbygninger er restaurert og mange nye bygg er tatt i bruk både til melkekyr, ammekyr, slaktekylling og svinproduksjon. Videre er det utført noe investering i nye hensiktsmessige lager til planteproduksjon. Gjennom disse investeringene blir arbeidsplasser sikret både i jordbruket og næringsmiddelindustrien. Utfordringer i forbindelse med forurensing, dyrehelse og gårdbrukerens egen velferd løses på en god måte. Investeringene i landbruket må være en kontinuerlig prosess for å opprettholde dagens produksjonsomfang, og jordbruket på Hedmarken er et svært viktig bidrag til matvareproduksjonen i landet.

Det er viktig at investeringene ikke stagnerer slik at vi fortsatt har et framtidsretta landbruk i regionen.

For søknadsomgangen 2013 er det til sammen på Hedmarken kommet inn rundt 40 søknader på prosjekter innenfor tradisjonelt landbruk. Med så mange omsøkte prosjekter for 2013 viser det en fortsatt stor investeringsvilje hos bønder i regionen. Omsøkte prosjekter er innen melkeproduksjon, storfe- og ammekuproduksjon, sau, svin, slaktekylling og planteproduksjon. Søknadene vil bli behandlet hos Innovasjon Norge i løpet av våren. Prosjektene for 2013 er jevnt over store investeringer, og er et stort løft for den enkelte bonde. For de av dere som går med planer om å investere i en av produksjonene på gården, så husk:

Et vellykket prosjekt kjennetegnes ofte av god planlegging, rask gjennomføring og en motivert bonde til å drifte.

Unngå trekk i tilskudd!

■ Av Stein Inge Wien, Ringsaker landbrukskontor

God orden på papirene knytt til gardsdrifta vil alltid lønne seg. Vi ser alt for ofte i forbindelse med kontroll av ulike tilskuddsordninger at foretakene ikke har tilfredsstillende miljøplan og følgelig får en betydelig reduksjon i utbetalingen. Dette er unødvendig og vi velger nok en gang å minne dere på verdien av å ha en miljøplan som er i henhold til de krav som stilles. Dere har meget godt betalt for å ha dette i orden.

Flere av dere søker i tillegg til produksjonstilskudd på ulike ordninger som tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og regionale miljøtiltak. For å være berettiget til tilskudd på de ulike tiltakene innunder ordningene må visse

kriterier være oppfylt. Det anbefales å lese veiledninger og forskrifter nøye før utfylling av søknadsskjema. Søknad om produksjonstilskudd og andre ordninger gjennom jordbruksavtalen er i stor grad basert på tillit. Dersom det blir endringer etter at søknaden er levert må du gi beskjed til landbrukskontoret. Ved søknad om tilskudd er det penger å tjene (spart) på å ha miljøplanen i orden, og du slipper trekk i produksjonstilskuddet. Dersom foretaket ikke har miljøplan så er det heller ikke med dagens regelverk berettiget tilskudd for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel samt regionale miljøtiltak.

SØKNADSOPLYSNINGER

Ved hver søknadsrunde blir fra 5-20 % av foretakene kontrollert. Landbrukskontoret sjekker at leverte søknader samsvarer med de faktiske forhold. Vi teller dyr, ser over jordbruksareala, sjekker gjødsel-lager og gjennomgår miljøplanen m.m. Dersom det er avvik fra søknaden kan dette få forholdsvis store økonomiske følger for bruker.

MILJØPLAN:

Ved kontroll er det miljøplanen det erfaringsmessig er mest avvik ved. Dersom du har svart ja på miljøplanen i søknaden om produksjonstilskudd, men mangler denne, kan trekket bli inntil kr 36.000,-. Samtidig blir eventuelle søknader om miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og regionalt miljøprogram avslått. Vi har dessverre eksempler på at et enkelt foretak har fått redusert tilskudd i forhold til omsøkt på over 100.000 kr på grunn av mangelfull miljøplan. Dette er svært mye penger og sånne trekk bør unngås.

VANLIG JORDBRUKSDRIFT:

Dersom det blir avdekket at foretaket driver eller har drevet sin virksomhet i strid med regelverk for jordbruksvirksomhet, kan hele eller deler av tilskuddet avkortes. Eksempler på slike forhold er vedtak gjort av Mattilsynet for mangler ved husdyrholdet, brudd på husdyrgjødsel-forskriftene, areal som ikke er høstet og er ute av drift, manglende spredeareal m.m.

Vår konklusjon er at du har god betaling for å holde orden på papirene!

Et regneeksempel på avkorting i tilskudd

Ola Bruker driver en gård på 550 daa fulldyrka jord og 40 daa innmarksbeiter. Drifta på gården er melkeproduksjon.

Ola søker om produksjonstilskudd august 2012:

Fulldyrka eng: 250 daa

Innmarksbeite: 40 daa

Korn: 300 daa

Har krysset Ja på at foretaket har miljøplan i søknaden.

I tillegg søkes det på tilskudd til spredning av husdyrgjødsel med nedmolding innen 2 timer på 300 daa samt 300 daa stubbåker middels erosjon. Han søker også om tilskudd for bruk av slangespreder og stripespreder på 250 daa eng. Ola får kontroll på foretaket sitt. Følgende ble avdekket:

Kun en av de to teigene som innmarksbeite er fordelt på er avbeitet, 10 daa på teigen lengst unna tunet er ikke benyttet inneværende år. Trekk kr. 3.180,-.

Ved telling av antall dyr viser det seg at det er søkt på 2 ungdyr for mye jfr telledato 31.07. Bruker har brukt husdyrregisteret og ved en feiltagelse tatt med to kalver født tidlig i august. Trekk kr 3.148,-. Ved gjennomgang av miljøplanen viser det seg at gjødslingsplan for inneværende år mangler og kart og beskrivelse for biologisk mangfold, kulturminner, avfallsplan er mangelfull. I tillegg er jordprøvene for gamle. Avkorting på 18.000,- samt ytterligere trekk på kr 18.000,- for uriktig opplysning i søknaden som ellers ville medført for mye utbetalt tilskudd.

Ikke godkjent miljøplan medfører også at

foretaket ikke er berettiget tilskudd etter hverken husdyrgjødselordningen eller regionalt miljøprogram:

Nedmolding innen 2 t:

$300 \text{ daa} * 50 \text{ kr/daa} = 15.000,-$

Stripespreder:

$250 \text{ daa} * 80 \text{ kr/daa} = 20.000,-$

Bruk av slangeutstyr:

$250 \text{ daa} * 50 \text{ kr/daa} = 12.500,-$

Åker i stubb:

$300 \text{ daa} * 85 \text{ kr/daa} = 25.500,-$

Til sammen får Ola Bruker 115.328,- mindre utbetalt enn han regnet med da han søkte på de ulike ordningene 20. august. Dette er ikke bra!!

Miljøplan

I søknaden om produksjonstilskudd skal du krysse ja eller nei på om du har miljøplan. Dersom du krysser ja skal følgende være i orden:

- Gjødslingsplan for alle skiftene som tilfredsstiller gjeldene krav inkludert skiftekart.
- Jordprøver, ikke eldre enn 8 år
- Sprøytejournal
- Kulturminner, områder med biologisk mangfold, erosjonsutsatte områder, områder med fare for punktutslipp eller annen avrenning skal være kartfestet og beskrevet.

Sjekkliste skal fylles ut.

Dersom det er spørsmål vedrørende dette så ta kontakt med landbrukskontoret.

Miljøplanen er en forutsetning for å søke på husdyrgjødselordningen og de regionale miljømålene.

Krav til gjødslingsplan som en viktig del av miljøplanen

Av Anne Marthe Lundby, Ringsaker landbrukskontor

Det viser seg at en del foretak ikke får godkjent gjødslingsplanen fordi den ikke viser beregnet næringsbehov eller at jordanalyser er eldre enn 8 år. Det er viktig å merke seg at gjødslingsplanen skal vise hvorfor det er valgt en bestemt mengde av et bestemt gjødselslag på et skifte.

Forskrift om gjødslingsplanlegging krever følgende dokumentasjon:

<http://www.lovdato.no/for/sf/ld/xd-19990701-0791.html>

KRAV TIL GJØDSLINGSPLAN

En gjødselplan skal vise beregnet næringsbehov. Det er viktig å merke seg at gjødslingsplanen skal vise hvorfor det er valgt en bestemt mengde av et bestemt gjødselslag på et skifte.

Gjødslingsplanen skal inneholde en kartskisse, med oppgitt målestokk, som tydelig viser skifteinndelingen. Planen skal settes opp skiftevis.

Gjødslingsplanen skal vise beregnet næringsbehov, med hensyn til:

- Jordprøveresultater for fosfor, kalium og moldinnhold (ikke eldre enn 8 år).
- Vekst og gjødslingsnormer for distriktet.
- Avlingsnivå ut i fra egne dokumenter eller anslåtte erfaringer for hvert enkelt skifte.
- Forgrøde.

Fagskole i landbruket

– en høyere praktisk utdanning

■ Av Kjell Børresen, prosjektleder

PRAKTISK PLØYING

Kunnskap er et viktig område i dagens landbruk. Landbruksministeren er i disse dager ute og prater om økt matproduksjon i årene framover, og da legger han vekt på kompetanse og rådgivning. Landbruket er en næring som trenger høy kompetanse, og derfor er det viktig at vi i dag legger til rette for utdanning på både praktiske og teoretiske områder.

Dagens utdanningssystem sier at det er to typer høyere utdanning, praktisk i fagskole, og teoretisk i høyskole. Opptak i Fagskole krever 3-årig videregående skole, men ikke studiekompetanse.

Vi arbeider i disse dager med fagskoletilbud i ulike landbruksfag. Dette for å styrke kompetansen i praktisk retning, og dermed gi tilbud til de som er utdannet agronom.

I de senere år har den praktiske utdanningen etter agronom blitt forsømt. Høyere utdanning har også endret seg, men er stort sett ivarettatt av høyskolenes bachelor- og masterutdanning innen grønne fag. For å komme inn på høyskolene kreves det studiekompetanse fra videregående skole. En del elever velger 3-årig naturbruk uten studiekompetanse og blir da agronomer.

Etter at videregående utdanning ble endret i 90-årene, forsvant agroteknikerutdanningen. Dette var en praktisk rettet tilleggstudanning med produksjonsspissing. Rundt i Norge hadde vi ulike agroteknikerlinjer med husdyr, landbruksteknikk, planteproduksjon, regnskap m.fl.

På Blæstad har det vært opplæring innen landbruksteknikk fra 1969, først I-kurs og F-kurs og deretter agrotekniker. I reformtiden ble denne utdanning overført til Høgskolen i Hedmark, og ble da en teoriutdanning med noe praksis. Denne utdanningen lever i dag.

Vea – Statens fagskole ved Moelv har hatt grønne fagskoletilbud i flere år. Vi arbeider nå med et 1-års studie i Landbruksteknikk, og med forbehold om godkjenning og finansiering håper vi å kunne starte dette i 2014. I et samarbeid med Høgskolen i Hedmark

ønsker vi å samlokalisere dette på Blæstad, og dermed kunne utnytte felles ressurser og skape et større fagmiljø. Dette vil samtidig bidra i styrkingen av Blæstad, og rammene rundt et fagsenter.

En del arbeid gjenstår, spesielt for å sikre finansiering av framtidig drift av studiet i landbruksteknikk. I og med at Fagskole er rimelig nytt i vår næring, er det en del veier som skal brøytes.

Vi trenger både praktisk og teoretisk kunnskap innen landbruket. Derfor er Fagskolens praktiske utdanning et viktig bidrag.

Revisjon av kommuneplanens arealdel 2012 – 2025

■ Av Anne Gunn Kittelserud, Ringsaker kommune

Ringsaker kommune er i gang med å revidere kommuneplanens arealdel. I planarbeidet skal det legges til rette for videre vekst og utvikling av kommunen samtidig som de viktige natur-, kultur- og landbruksverdiene skal sikres for framtidige generasjoner.

Det er utarbeidet et planprogram som ble vedtatt av kommunestyret 11.4.2012. Programmet gjør nærmere rede for hvordan planarbeidet skal gjennomføres, herunder hvilke områder som skal vurderes, behovet for utredninger, framdrift og medvirkning mv.

De viktigste temaene som skal tas opp til vurdering er lokalisering av nye byggeområder for bolig- og næringsutbygging. Her ønsker en primært nye byggeområder lagt til byene og bygdesentrene, og spesielt viktig er det å legge til rette for omforming og fortetting av arealene i og rundt sentrum og kollektivknutepunkt. Dette er i tråd med nasjonale føringer om samordnet areal og transportplanlegging. Kommunens målsetting om å gjøre byene og tettstedene mer attraktive er en del av dette arbeidet.

Næringstomter ligger i gjeldende kommuneplan i hovedsak langs jernbane og E6 i Nydal, Brumunddal, Rudshøgda og i Moelv. Med unntak av Rudshøgda ligger områdene som deler av tettstedene. Det er viktig for Ringsaker å sikre at det fins tilgjengelige næringstomter, da kommunen på bakgrunn av sin strategiske beliggenhet i Mjøsregionen ser det som hensiktsmessig å kunne tilby næringsstomter i et regionalt perspektiv. I Nydal har etterspørselen etter næringsarealer økt betraktelig etter at det ble kjent at Ikea skal etablere seg her. I tråd med SMAT-planen skal Hamar og Ringsaker kommune gjennom felles utredning avklare hvor nye næringsarealer i området Nydal – Olrud – Trehørningen skal lokaliseres. Dette arbeidet har startet opp og skal for Ringsakers del danne grunnlag for beslutning i kommuneplanens arealdel. De store infrastrukturtiltakene, 4-felts E6 og dobbeltspor jernbane er av stor betydning for kommunen. Planlegging av 4-felts E6 pågår parallelt med kommuneplanarbeidet, og arealbruk langs traseen, kryssløsninger, bruløsninger, støysoner mv blir avklart gjennom pågående planarbeid. Utbygging av dobbeltspor jernbane (IC-trasé) vil en derimot måtte håndtere med større usikkerhet, da planprosess

(etter plan- og bygningsloven) for jernbaneutbygging, tidligst vil starte opp etter at Nasjonal Transportplan er vedtatt (medio 2013).

Strandsonen langs Mjøsa og Ringsakerfjellet er andre viktige tema i kommuneplanarbeidet. Det skal legges vekt på økt tilrettelegging for bruk og utbygging av strandsonen i spesielt Brumunddal og Moelv. Det skal også legges til rette for videre utbygging i Ringsakerfjellet, gjennom primært fortetting og utvidelse av eksisterende områder for fritidsbebyggelse. For at fjellområdene og de Mjøsneare områder fortsatt skal være attraktive natur-, kultur- og friluftsområder, må det legges vekt på å bevare de store urørte naturområdene i fjellet og videreføre en restriktiv holdning til utbygging i Mjøsas strandsone samt 100-meters belte i andre større vann og vassdrag.

Bevaring av jordressursene skal være et viktig hensyn for arealdisponeringen både når det gjelder lokalisering av nye byggeområder og områder for spredt bebyggelse. Kommunens planlegging skal bidra til å nå den nasjonale målsettingen om halvering av omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene og redusere oppsplittingen av viktige arealer. Ved omdisponering av dyrka mark til utbyggingsformål skal det stilles krav om at matjord skal ivaretas.

Det har kommet en rekke innspill på nye byggeområder fra private forslagsstillere og grunneiere. Kommunen er i ferd med å vurdere innspillene opp mot nasjonale, regionale og lokale mål og føringer. En politisk/administrativ styringsgruppe er etablert for å følge kommuneplanarbeidet. Det er et omfattende arbeid å revidere kommuneplanens arealdel. I framdriftsplanen er det lagt opp til at et planforslag skal fremmes for første gangs behandling i juni 2013. Planen skal så legges ut til offentlig ettersyn, og planlegges sluttbehandlet ved utgangen av 2013.

Foto: Morten Berntsen

Fusarium og mykotoksiner i korn

■ Av Anne Marthe Lundby, landbrukskontoret i Ringsaker

I de senere årene har det blitt en større utfordring med soppangrep i korn. I tillegg til å redusere avlingsmengde, kvalitet og frøspiring, kan Fusarium utvikle soppgifter (mykotoksiner). Aksfusariose er kjent som en av de viktigste kornsjukdommene på verdensbasis. Også for kornhøsten 2012 har mange havrepartier mykotoksin-innhold over grenseverdiene. For mathvete ser det bedre ut.

MYKOTOKSINER

Fusarium er en stor soppslekt som angriper korn og andre kulturplanter. Fusarium kan føre til angrep på både røtter, strå og akset. Det er derimot når akset er angrepet at det er fare for utvikling av mykotoksiner. Ulike Fusarium-arter kan produsere en rekke forskjellige mykotoksiner (soppgifter). Mykotoksiner er kjemisk- og varmestabile forbindelser som overlever prosessering. Innholdet av disse giftstoffene reduseres derfor ikke betraktelig ved videreforedling av kornet. Mat og dyrefôr som er laget av korn med aksfusariose, kan derfor inneholde betydelige mengder med mykotoksiner. I de senere år er det registrert økende forekomster av deoxynivalenol (DON) i norskprodusert havre og vårhvete. Det er dessuten registrert høye forekomster av andre soppgifter, som HT2 og T2 i havre. Mykotoksinene kan gi negative helseeffekter hos både mennesker og dyr. Enmagede dyr er mest utsatt.

DON-VERDIER

Grenseverdier for innhold av enkelte mykotoksiner i korn og kornprodukter til mat og fôr er fastsatt av Mattilsynet. I 2011 ble det innført prisgradering ut fra DON-innhold for havre. For å unngå trekk på fôrpris på havre, må DON-verdiene ligge under 2000 µg/kg (mikrogram/kg). For havre til mat er grenseverdien for DON på 1750 µg/kg. Kornråvarer til fôrproduksjon bør ikke ha DON-verdier som overstiger 8000 µg/kg.

Fakta

Dagens dyrkingspraksis med ensidig korndyrking og redusert jordarbeiding er en viktig årsak til økte problemer med Fusarium. Soppen overlever i stubb, halmrester og på såkorn. En del arter kan også overleve i jord. Fuktig vær under blomstringsperioden øker risikoen for angrep. Ved regn og høy luftfuktighet dannes det store mengder sporer som spres ved vind og regnsprut. Nedbør ved utsatt høsting kan ytterligere øke risikoen for utvikling av mykotoksiner i kornet. Samtidig er dagens sorter av havre, hvete og bygg lite eller moderat resistent mot Fusarium.

Felleskjøpet har i sine prognoser pr. november 2012 sammenlignet situasjonen for 2011 og 2012. Samlet sett ser det ut til å være noe mindre DON i kornet for 2012 enn det var i 2011.

For 2012 sesongen ser det ut til at i overkant av 70 % av havren er under 2000 µg/kg. Dette er noe bedre enn for 2011, sier Marianne Opsahl, som er fagansvarlig på kornlaboratoriet til LabNett AS på Hamar.

For mathvete var 2012 det første året med prisgradering utfra DON-analyser. For hvete er grenseverdien på 1250 µg/kg for mat. For 2012 ser det ut til at 90% ligger innenfor myndighetenes verdier.

Korn som overskrider grenseverdiene går som dyrefôr, hovedsakelig til drøvtyggere. For produsenten betyr nedklassifisering mindre inntekt, og for bransjen betyr det økte kostnader med kanalisering, transport og lager. Resultatet er at andelen norsk matkorn reduseres. Værforhold og dyrkingspraksis kan forklare mye av problemet.

Kilder: Bioforsk Plantehelset: http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/forside/nyhet?p_document_id=99274. Hofsgaard, I., m.fl. Hvordan redusere risiko for mykotoksiner i korn, BIOFORSK TEMA 6 (4). Brandsæter, L O., m.fl. Plantevern og plantehelset i økologisk landbruk, BIOFORSK FOKUS 4 (4)

Hvordan redusere utvikling av Fusariumtoksiner

1. Unngå ensidig korndyrking.
2. Unngå å dyrke sorter som er spesielt mottakelige for Fusarium dersom det tidligere er målt høyt mykotoksin-innhold i korn fra dine skifter. Velg gjerne sorter som er tidlige i ditt område.
3. Reduser mengde planterester i åkeren. Pløying er effektivt og viktig ved ensidig korndyrking. Noe jordarbeiding om høsten er antakelig bedre enn jordarbeiding kun om våren.
4. Så tidlig.
5. Unngå legde. Tilpass gjødslinga (gjærne delt gjødsling) og bruk stråforkortingsmidler ved behov.
6. Dersom vanning er aktuelt – unngå å vanne i blostringa.
7. Behandle med soppmiddel (protiokonazol) i blomstringa ved risiko for utvikling av Fusarium og DON. Se tabell med risikovurdering eller www.vips-landbruk.no.
8. Tresk åkeren så snart som mulig når den er moden og sørg for rask nedtørring til lagertørr vare. Korn fra områder med mye legde bør høstes og lagres separat.

Kilde: BIOFORSK TEMA VOL 6 NR. 4

Kjempespringfrø

■ Av Erik Holmen, Hedmarken landbrukskontor

Hedmarken landbrukskontor har de to siste åra forsøkt å finne ut hvor svartelisteplanta kjempespringfrø (*Impatiens glandulifera*) vokser i de tre kommunene Hamar, Stange og Løten. En foreløpig oversikt viser at det er svært begrensede forekomster i Løten, det er mange mindre forekomster og noen store forekomster. I Hamar og i Stange er det mange, svært store forekomster, samt mange små.

På forsommeren i 2012 fant vi ut at i stedet for at landbrukskontoret skulle forsøke å løse problemene knyttet til kjempespringfrø, kunne dette være en oppgave for Hedmark Landbruksrådgiving.

Nedenfor er det gjengitt noen av de foreløpige konklusjonene som Hedmark Landbruksrådgiving har trukket.

Det ble sommeren 2012 anlagt fire forsøksfelt i Stange kommune. Tre felt hadde både mekaniske og kjemiske tiltak, samt en kombinasjon av disse to. Den mekaniske ryddingen ble utført med Stihl ryddesag og det ble brukt Roundup Eco (360 g glyfosat per liter) i dosering på 1000 ml/daa på de

kjemiske behandlingene.

Det siste feltet var en middelpøving av ulike ugrasmidler; Tomahawk (200 ml/daa), Optica Mekoprop (500 ml/daa) og Starane XL (180 ml/daa).

De foreløpige resultatene viser at det viktigste en kan gjøre er å sette inn et tiltak mot kjempespringfrø. Det er ikke sikre forskjeller mellom mekaniske eller kjemiske tiltak etter ett år med forsøk. Det er ikke utslag for to gangers behandling, hverken mekanisk eller kjemisk. Glyfosatmidler er ikke selektive. Dette medfører at sprøytete områder ligger brakk store deler av vekstsesongen, med påfølgende fare for næringsavrenning og erosjon til vassdrag samt uheldige estetiske effekter.

I middelpøvingen var det Optica Mekoprop (500 ml/daa) som hadde best virkning. Her gikk samtlige kjempespringfrøplanter ut. De øvrige midlene hadde en midlertidig veksthemmende effekt på plantene, men klarte ikke å forhindre frøsetting senere i sesongen. Det kreves/bør gjennomføres en registrering på forsøksfeltene våren 2013 for å se den fulle effekten av årets behandlinger før en endelig konklusjon kan trekkes.

Anton Tøsti (Hedmarken landbrukskontor) og Leif Skar Stange kommune, (miljøvernleder) langs Starelva i Stange

De som ønsker å se den fullstendige rapporten kan finne denne på Hedmarken landbrukskontors hjemmeside.

http://www.stange.kommune.no/stange/www/site/yrke_og_naering/landbruk/ Fylkesmannen har signalisert at han vil bistå med finansieringen av et oppfølgende forsøk i 2013. Foreløpig vil vi signalisere at vi er litt betenkt på bruk av kjemikalier som ikke er selektive. Ideelt sett ønsker vi at de uønskete plantene fjernes, mekanisk eller kjemisk, og at naturlig vegetasjon så raskt som mulig erstatter den plassen kjempespringfrø har hatt.

Prosjekt økonomisk sauehold

■ Av Ole Fredrik Dæhli, Ringsaker landbrukskontor

Prosjektet har som mål å øke produksjonen og bedre lønnsomheten i saueholdet. Likeledes å ivareta dyrevelferd og skjøtte kulturlandskapet. En vil fokusere på muligheter og grunnlag for økt optimisme i produksjonen. Det er et viktig mål å ta vare på eksisterende produsenter og være med på å sikre grunnlag for nyrekruttering til næringa. Fylkesmannen i Hedmark, landbruksavdelingen, har bidratt med tilskuddsmidler for gjennomføring av prosjektet.

Styringsgruppa i prosjektet består av Martin Opsal saubonde, Øystein Knutsen

saubonde, Erling Skurdal Nortura, Terje Bakken Nortura, Guro Alderslyst Hedmarken landbrukskontor, Gerd Lodden Solberg Landbrukskontoret i Ringsaker og Ole Fredrik Dæhli Landbrukskontoret i Ringsaker. Prosjektet deles inn i to faser hvor fase en består av fem møter og en fagtur:

- 1) Grunnlag for muligheter og optimisme hos saueprodusenter på Hedmarken.
- 2) Fôring og fôrberging.
- 3) Funksjonelle husdyrrom og bygninger i saueproduksjonen.
- 4) Beitebruk og nyorganisering.

- 5) Best på sau – faktorer som påvirker det økonomiske resultatet i saueholdet.

Det vil deretter bli arrangert busstur hvor en ser på ulike fjøsløsninger.

I fase 2 tilbys individuell rådgivning med besøk på egen gård og vurdering av muligheter som finnes i eget driftsopplegg og bygningsmasse. Fase 1 er planlagt ferdig frem til lamming våren 2013.

Nye innmarksbeiter

■ Av Anne Marthe Lundby, landbrukskontoret i Ringsaker

Innmarksbeiter er "jordbruksareal som kan brukes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt". Dette er slik Skog og landskap og Statens landbruksforvaltning definerer innmarksbeiter. For at beitet skal være tilskuddsberettiget er det videre noen kriterier som må være oppfylt:

Arealet skal ha tydelig kulturpreg. Med dette menes det at det skal være en grasrik og engliknende vegetasjon. Arealet må ha minst 50 % grasdekke av kulturgras og beitetålende urter. Eksempler på dette er engkvein, rapparter og sølvbunke. De typiske skogsgrasartene som smyle, blåtopp, finnskjøgg og starr regnes ikke som kulturgras.

Et innmarksbeite skal være ryddet for kratt og hogstavfall slik at arealet er godt tilgjengelig for beitedyr. Trær kan opptre som enkelttrær, mindre treklynger eller skog. I det sistnevnte tilfellet skal skogen ha glissen tresetting, være oppkvista og være uten nevneverdig busksjikt. Arealet skal være inngjerdet. Statens landbruksforvaltning krever at arealet er avgrenset med permanent gjerde mot utmark, med mindre området er avgrenset naturlig med fjell, elver og lignende.

Godkjenning av innmarksbeiter

Hvis du har nye innmarksbeitearealer, må dette godkjennes av kommunen før det kan gis tilskudd for det. Ta derfor kontakt med landbrukskontoret i din kommune på våren. Da kan kommunen komme på befaring og beregne nye arealtall for søknadsfristen 20. august.

Det varierer mye hvor lang tid det tar før et skogområde som ryddes til beiter tilfredsstiller kravet til innmarksbeite. Det presiseres også at for å få godkjent et areal som innmarksbeite, må det være et sammenhengende areal av en viss størrelse. Åpne tra-seer i skogen under kraftlinjer, langs gjerder eller i skiløyper godkjennes ikke.

Kilde: Norsk institutt for skog og landskap

Verdt å vite...

OPPSUMMERING AV BEITESONGEN I RINGSAKER

Via organisert beitebruk ble det sluppet totalt 5.918 søyer og 9.699 lam på utmarksbeite med et tap på h.h.v. 388 og 703. Samlet ble det sluppet 15.617 sauer og lam med en tapsprosent på 6,99. Det er som tidligere store geografiske forskjeller i rovdyrpress i beiteområdet. Enkelte besetninger har unnsiluppet tap av bufe til fredet rovdyr mens andre besetninger har store tap. Alle de fire fredede rovdynene (bjørn, ulv, gaupe og jerv) har vært på ferde. Det ble sluppet 1.885 storfe i utmarka hvor 2 dyr er rapportert tapt. Det har vært utfordring å få samlet de siste storfeene fra utmarksbeitet og som rapporteres å være skremt av bjørn.

ELEKTRONISK SØKNAD OM PRODUKSJONSTILSKUDD 2013

Fra og med søkeomgangen i januar 2013 vil papirsøknader ikke lenger bli sendt ut til

søkerne med post. Se på hjemmesidene til Statens Landbruksforvaltning (<https://www.slf.dep.no/no/>) for mer informasjon om elektronisk søknad om produksjonsstøtte i 2013. Her finner du også en informativ film om søknaden.

Landbrukskontoret vil hjelpe deg til å komme i gang med å søke elektronisk dersom du har behov. Ta da kontakt med oss, og gjør gjerne en avtale om et tidspunkt for å se på dette. Odd Willy Sandbakken treffes på tlf 62 33 55 65.

NYE POSTNUMMER I BRUMUNDDAL OG SØKNAD OM PRODUKSJONSTILSKUDD I 2013

Enkeltpersonforetak med postadresse Brumunddal som har fått tildelt nytt postnummer fra 1.10.2012 og som skal søke om

produksjonstilskudd i jordbruket i januar 2013, må selv sende endringsmelding til Enhetsregisteret i Brønnøysund snarest mulig. Før gjerne opp både gårdsnavn og vegadresse hvis det ikke er gjort før.

BEKJEMPING AV UØNSKEDE OG FREMMEDE PLANTER I RINGSAKER

Flere av de uønskede plantene sprer seg raskt i mange områder. Dette gjelder i stor grad kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks. Ringsaker kommune v/Landbrukskontoret ønsker å sette fokus på uønskede planter, for å begrense utbredelse og spredning. I den forbindelse har Ringsaker kommune fått støtte fra Fylkesmannen. Det settes derfor i gang et prosjekt våren 2013 for å bekjempe uønskede og fremmede planter i Ringsaker. Ta kontakt med landbrukskontoret hvis du vet om forekomster av disse plantene.

Økt kornproduksjon

■ Av Harald Solberg, Hedmarken landbruksrådgiving

Hovedmålet i landbruksmeldinga som kom for et år siden, var at Norge skal opprettholde sjølforsyningsgraden. Nøkkelen til å oppnå det, er korn.

Med stadig redusert kornareal og utflating av avlingsnivået, må mye skje for å kunne fylle opp den økte etterspørselen som vil komme. Kornavlingene er i dag på 397 kg pr dekar, i snitt for hele landet. Mens avlingene har økt jevnt og trutt fra krigen til midt på 80-tallet, har det skjedd svært lite de siste 20 årene. Samtidig har kornarealet blitt redusert med 750.000 dekar. Selv om noe areal har blitt nedbygd, har det meste av arealet gått over til grasproduksjon. I en spørreundersøkelse sendt ut til medlemmer i blant annet Hedmark Landbruksrådgiving, var spørsmålet:

Hva skal til for å øke kornavlingene hos deg med 20 %.

DE VIKTIGSTE FAKTORENE, VAR:

1: Grøf팅	69 %
2: Bedre sorter-	34 %
3: Bedre lønnsomhet	28 %

VI KAN OGSÅ SUMMERE OPP MULIGHETENE TIL Å OPPNÅ STØRRE KORNAVLINGER I 3 HOVEDGRUPPER:

- 1: Økonomi/ rammebetingelser
- 2: Langsiktige dyrkingstiltak
- 3: Årlige agronomiske tiltak

På Hedemarken blir det årlig dyrket korn på ca 220.000 dekar.

I tillegg til at det tas årssikre avlinger, er kornet jevnt over av god kvalitet. Om dyrkere herover lykkes bedre med kornproduksjonen vil det bli lagt merke til, også nasjonalt.

AV TILTAK VI KAN ANBEFALE FORAN KOMMENDE SESONG ER:

- 1: Grøf팅 – blautflekker og områder med dårlig utbytte blir ikke borte uten at en har kontroll på vatnet.
- 2: Kanter: Fjern vegetasjon mot sør og vest – kanteffekten (reduisert avling) kryper langt innover på jordet
- 3: Sjekk pH og lag en god gjødselplan (eller la oss gjøre det) – legde koster ofte mer enn begrensninger i avlingsnivået!

GOD KORNAKER

Resistente ugrasarter

■ Av Harald Solberg, Hedmarken landbruksrådgiving

Hedmark Landbruksrådgiving blir ofte tilkalt til medlemmer som har spesielle problemer i dyrkinga. Vi ble derfor tidlig klar over utviklingen av ugras som overlevde sprøyting med lavdosemidler. Så langt har vi dokumentert 3 ulike ugrasarter som er resistente: Vassarve, ettårig dylle og hønsegras. Først av alt: Lavdosemidler er så like kjemisk at hvis en art blir resistent (tåler store doser) av et middel, kan en med ganske stor sikkerhet si at de også tåler andre i samme gruppe. Ugrasmidler i denne gruppa er blant annet: Express, Harmony Plus, Ally, Hussar, Atlantis og Titus. Resistens er hovedsakelig forbundet med

ensidig kornproduksjon. Erfaringsmessig utvikler resistens seg raskere ved redusert jordarbeiding, enn når en pløyer. Grunnen er at flere av fjorårets frø spirer når de blir liggende i toppsjiktet i jorda. Normalt utvikler resistensen seg fra enkeltplanter, via småflekker på noen kvadratmeter, til å dekke store deler av jordet. Det siste skjer hvis en ikke får kontroll i tide. Av de ulike ugrasartene som utvikler resistens, er vassarve mest utbredt. Med fuktige somre og dårlig dekking av ulike kornsorter (les 2-radssorter og vårhvete-sorter), har denne ugrasarten hatt svært gunstige forhold. Resultatet har blitt

ujevn og tynn åker. I forsøk har vi vist at god bekjemping av vassarve har gitt mer enn 100 kg i avlingsøkning i forhold til usprøyta ruter.

ANBEFALING FORAN NESTE ÅRS UGRASSPRØYTING MÅ VÆRE:

1. Sjekk om åkeren har flekker som nevnt over
2. Velg sprøytemiddel som har god effekt mot den resistente typen
3. Sjekk resultatet av sprøytinga, ca 3 uker etter sprøyting

Noen enkle råd på veien til et vellykket byggeprosjekt

Av Einar Dobloug, Hedmark landbruksrådgivning

God planlegging er nøkkelen til gjennomføring av et vellykket byggeprosjekt!

Det er viktig å sette av nok tid til byggesaken, og planleggingen er en vesentlig del av dette. Den innbefatter en behovsanalyse over det påtenkte prosjektet, du skal ha motivasjon til å gjennomføre og hele familien bør være involvert og tas med på råd. Et nybygg eller en ombygging skal føre til en bedre driftsform og et bedret arbeidsmiljø, og det må være økonomisk forankret. Vurdering av egne ressurser som arbeidskraft, skog, maskiner osv. må tas med, og likeledes behovet for mekanisering, gjødselhåndtering m.m. Det bør kanskje settes opp et romprogram, dvs. oversikt over hva som trengs i hvilken størrelse. Viktig er det også å ta seg tid til befaringer og utflukter til andre produsenter med ulike erfaringer og løsninger.

Planleggingen bør helst foretas sammen med en nøytral planlegger, og regnskapsfører kan med fordel involveres. Produktleverandører må også gjerne rådspørres underveis for spesielle løsninger eller produkter. Gjeldende regler og forskrifter må hensyntas. Erfaring sier at god tid i planleggingen fører til færre feil i byggingen!

Innhenting av priser kan gjøres på grunnlag av utarbeidete tegninger, og da helst med en kravspesifikasjon slik at du får sammenlignbare priser. Er prisen på varen levert og montert, eller er den bare levert?

Finansieringen må være på plass, og dette kan f.eks. være gjennom Innovasjon Norge. Det betinger gjerne en prosess hvor landbrukskontoret er involvert, og man må bl.a. forholde seg til søknadsdatoer. En driftsplan med inntekter og utgifter vil så danne grunnlag for den endelige beslutningen.

Nabovarsel, byggesøknad og behandlingstiden for dette må det tas hensyn til. Hvis eldre bygninger berøres kan det være nødvendig med uttalelse fra fylkesnivå. En kurant byggesøknad skal normalt kunne behandles innen 3 uker, men er det f.eks. dispensasjonssøknader eller sefrak-registrerte hus involvert kan det gå 3 til 4 måneder.

Nye byggeregler legger opp til en profesjonalisering av byggeprosessen og byggesøknaden. Byggeprosessen bør

håndteres profesjonelt i forhold til avtaler og kontrakter, tidsrammer og framdriftsplan, koordinering mellom de forskjellige aktører på byggeplassen osv. Helse, sikkerhet og arbeidsmiljø skal ivaretas, og likeledes må avfallshåndtering utføres på forskriftsmessig måte. Det bør avholdes

byggemøter underveis, og referat fra disse må skrives og distribueres. Fotografering er en god huskelapp og utmerket dokumentasjon! Byggeleder kan gjerne leies inn for gjennomføringen, det kan være fordelaktig både i forbindelse med forhandlinger, referater, myndighetskon-

takt, dokumenthåndtering, attestasjon av fakturaer, framdriftskoordinering m.m.

Byggherren må vurdere sin egen kapasitet og hva som skal prioriteres. I utgangspunktet er det fullt opp med gjøremål i den daglige gårdsdriften. Et byggeprosjekt er som regel en engangserfaring for bonden og administrasjonen rundt dette vil kreve mye tid og veldig mange ukjente utfordringer!

Søk faglige råd. Lykke til!

Husdyrgjødsel

■ Av Anne Marthe Lundby, Ringsaker landbrukskontor

Husdyrgjødsel inneholder næringsstoffer som plantene trenger. I tillegg fører husdyrgjødsel blant annet til bedre jordstruktur, høyere moldinhold og økt biologisk aktivitet. Med høyere pris på mineralgjødsel har også husdyrgjødsel fått en større verdi. Det er derfor naturlig at husdyrgjødsel håndteres og utnyttes på en fornuftig måte. Bruk og lagring av husdyrgjødsel er regulert av forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav.

Spredareal:

Det er krav om minst 4 daa fulldyrka jord pr. gjødseldyrenhet. 1 gjødseldyrenhet (GDE) tilsvarer 1 mjølkeku. Husdyrgjødsel skal bare spres på godkjent spredareal. Kommunen kan etter søknad godkjenne overflatedyrket jord og innmarksbeite. Utmarksareal kan ikke godkjennes som spredareal. I områder med alvorlig forurensning eller fare for alvorlig forurensning, kan kommunen stille krav til større spredareal. Ved leie av spredareal skal det foreligge skriftlig avtale av minst fem års varighet. Mattilsynet har en GDE kalkulator på sine nettsider, der du kan beregne nødvendig spredareal: www.mattilsynet.no/planter/gjodslar/gde_kalkulator

Spredemengder

I forskriftene settes det også begrensninger på spredemengder av husdyrgjødsel pr daa og år. Dette oppgis som totalt innhold av nitrogen i gjødsel (tot.N). Det kan spres maksimalt 17 kg totalnitrogen fra husdyrgjødsel pr. daa uavhengig av kultur.

Spredetidspunkt og nedmolding

Spredning av husdyrgjødsel med nedmolding er kun tillatt i perioden 15. februar til 1. november. Det er ikke tillatt å spre husdyrgjødsel, slam m.m. på snødekket eller frossen mark. Spredning av husdyrgjødsel uten nedmolding eller nedfelling bør gjøres så tidlig i vekstsesongen at det er mulig å få gjenvekst som høstes eller beites, og skal skje innen 1. sept.

Husdyrgjødsel spredt på åpen åker skal moldes ned straks og senest 18 timer etter spredning. Nitrogentapet er størst rett etter spredning, og det er derfor viktig å molde ned gjødsel raskest mulig. Avhengig av værforhold kan rask nedmolding øke virkningen av husdyrgjødsel med 0,5 – 1,5 kg N/tonn gjødsel i forhold til nedmolding etter 15 – 18 timer.

HUSK!

Bruk av husdyrgjødsel skal gå fram av gjødslingsplanen.

Oversikt over antall dyr pr. gjødseldyrenhet (GDE)

DYRESLAG	GDE	Maks.t/daa (tilsv. 17 kg tot.N)
Mjølkeku	1	5,0 (blaut)
Ungdyr storfe	3	5,0 (blaut)
Ammekyr	1,5	4,9 (talle)
Voksne hester	2	3,8 (m/strø)
Avlspurker/råner	2,5	4,3 (blaut)
Slaktegriser	18	4,3 (blaut)
Sauer/geiter (vinterfôret)	7	2,6 (talle)
Verpehøns	80	1,4 (m/strø)
Slaktekylling	1400	1,0 (m strø)

Næringsinnholdet i husdyrgjødsel varierer etter type dyr, driftsform og ikke minst etter hvor godt en tar vare på næringsstoffene ved lagring og bruk. Det anbefales derfor å ta gjødselanalyse! Dette gjøres av Landbruksrådgivinga, Eurofins analyselab eller liknende.

SMIL - Spesielle miljøtiltak i landbruket

SMIL tilskudd er tilskudd tiltak som ivaretar natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet, eller reduserer forurensningene fra jordbruket. Tiltaket skal gå utover det en kan regne med som vanlig landbruksdrift.

Kulturlandskapstiltak:

- Slått, beiting, inngjerding.
- Sti/turvei, gangbru, skilting og merking mm, for allmenn tilgjengelighet
- Skjøtsel av kulturminner, gravhauger mm
- Bevaring av freda og verneverdige bygninger
- Dammer

Miljøtiltak:

- Utbedring av hydrotekniske anlegg
- Fangdammer

SEND SØKNAD INNEN 15. APRIL PÅ EGET SKJEMA TIL LANDBRUKSKONTORET!

Restaurering av gammel smie. Foto: Anne Marthe Lundby

Ringsaker har flest gårdsvarmeanlegg i Hedmark

■ Av Prosjektleder Eiliv Sandberg, Grønn varme i Landbruket

Ringsaker er den kommunen i Hedmark som har flest anlegg som bruker flis, halm eller ved til oppvarming på gården. Dette kalles gårdsvarmeanlegg. Hva slags brensel som brukes er først og fremst avhengig av hvilke ressurser som er tilgjengelig på den enkelte gård.

Begrepet gårdsvarme er knyttet til fornybar varme, fortrinnsvis basert på utnyttelse av flis, ved eller halm. Varmen kan nyttes til oppvarming av bolighus og til oppvarming av produksjonslokaler.

En forutsetning for å kunne kalle et slikt anlegg for et «gårdsvarmeanlegg» er at varmen distribueres mellom bygningene på gården i rør med varmt vann. Noe av varmen kan også eventuelt selges til ekstern virksomhet dersom det ligger til rette for det. Da kalles konseptet ofte for bondevarme.

I Ringsaker er det ikke mange bondevarmeanlegg, men opplendingene er flinkere på å etablere slike anlegg.

Gårdsvarmeanlegg i Hedmark

Foruten Ringsaker og de andre kommunene på Hedmarken er det i bykommunene Kongsvinger og Elverum vi finner de fleste gårdsvarmeanleggene.

Kommunevis fordeling av gårdsvarmeanleggene i Hedmark

Ser en det i forhold til folketallet, er kommunene i Nord-Østerdal også kommet langt i bygging av gårdsvarmeanlegg.

Hva koster det, og hva blir prisen på varme?

Bruk av egne ressurser på gården er et miljøtiltak. Men når en skal avgjøre hvorvidt det er interessant å bygge et anlegg, er det først og fremst økonomien som er avgjørende.

For investeringen har Innovasjon Norge en god støtteordning. Avhengig av typen

anlegg kan en oppnå inntil 30 % investeringsstøtte ved bygging av gårdsvarmeanlegg.

Sluttprisen på varmen avhenger ved siden av investeringskostnaden sterkt av brenselkostnaden.

Helt generelt kan vi si at prisen på den ferdige varmen alle kostnader tatt i betraktning, kan ligge i området 30 – 60 øre/kWh. Den laveste prisen er i de tilfellene råstoffet er tilnærmet gratis, og den høyeste finner vi der foredlingen av brenselet er størst, eller i de tilfellene brensel må kjøpes ferdig i markedet. Tilsammen ligger strømprisen i dag på ca. 60 øre/kWh inkl transport uten fastledd og mva, mens oljeprisen omregnet til varme ligger på om lag 80 øre/kWh eller noe høyere.

Driften av et gårdsvarmeanlegg

En annen særdeles viktig faktor for å lykkes med et slikt anlegg, er at du tenker nøye gjennom logistikken for brenselet. Her er noen spørsmål du må forholde deg til når du har bestemt deg for brenselstype.

- Har du nok brensel på gården, eller må du også ut i markedet for å kjøpe?

- På hvilken måte vil du høste råstoffet mest mulig rasjonelt?

- Om det er flis, ved eller halm du skal bruke, må du har tørt nok brensel – hvordan vil du skaffe deg dette?

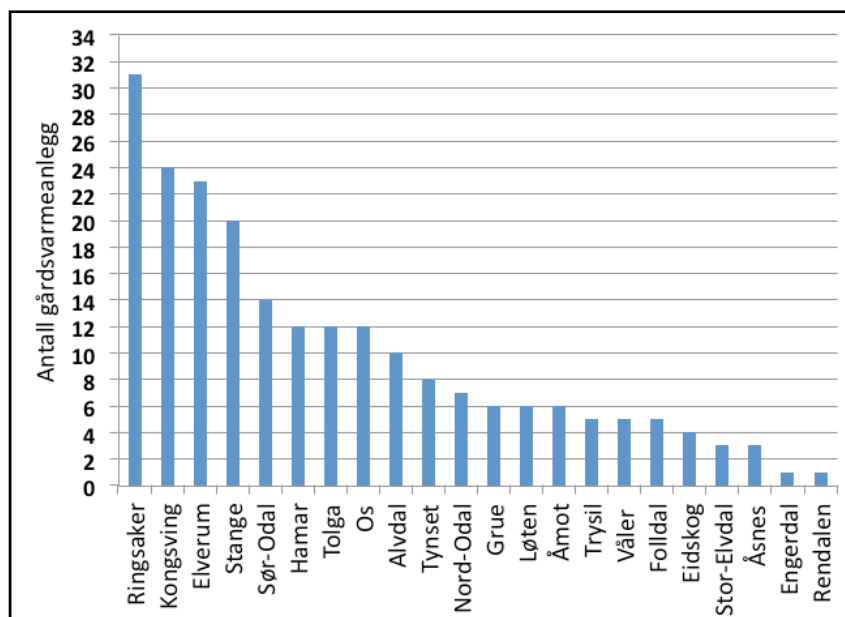
- I det hele tatt, har du tenkt nøye gjennom brensellogistikken fra brenselråstoff og til ferdig varme? Det viser seg i praksis at dette er den aller viktigste enkeltfaktor for å oppnå best mulig resultat.

Brosjyre

En mer utførlig orientering om gårdsvarmeanlegg finner du i brosjyra "Gårdsvarmeanlegg – noe for deg?" Den er laget av Grønn Varme i Landbruket hos Fylkesmannen. Om du ikke har fått brosjyra, kan du enten lastes den ned her:

<http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=36086&amid=3564371>

Eller du får den ved henvendelse til Landbrukskontoret.

Kart på nett over viktige naturtyper og arter i Ringsaker

Dragehode og andre tørrbakkearter på lokaliteten Sølvsberg i Ringsaker. Lokaliteten er nasjonalt viktig for biologisk mangfold.
Foto: Asle Bruserud.

Det oppdaterte naturtypekartet for Ringsaker viser 95 lokaliteter av nasjonal verdi og 204 av regional verdi i kommunen. Sårbare eller truede arter som dragehode, firling, myrstjerneblom og enghaukeskjegg finnes i disse områdene.

Feltarbeidet i Ringsaker ble utført av Biofokus i 2010 og er rapportert i BioFokus-rapport 2011-6. Fylkesmannen har kvalitetssikret materialet og lagt dataene inn i den nasjonale Naturbasen.

I nasjonal og regional sammenheng er det flere hovednaturtyper Ringsaker har et særlig ansvar for. Det gjelder spesielt naturtyper knyttet til den kalkrike berggrunnen i deler av kommunen. Tørrbakker i kulturlandskapet, ofte små i utstrekning og i gjengroing, kan huse mange rødlistede arter, blant annet dragehode, smånøkkel, smalførstjerne, nikkesmelle og legesteinfrø. Sørvendte, kalkrike berg kan ha mange rødlistede skorpelavarter.

På mudderbanker og andre gruntvanns-

områder i Mjøsa er det mange steder artsrike "pusleplantesamfunn" med blant annet den sårbare arten firling. Den truede arten myrstjerneblom er i sterk tilbakegang i Norge, men har fortsatt gode forekomster flere steder i strandkanten langs Mjøsa.

Kommunen har en rekke velutviklede forekomster av naturbeitemark på både rik og mer næringsfattig grunn. Den sårbare arten enghaukeskjegg blir stadig mer sjelden, og Ringsaker huser nå trolig en stor andel av den totale norske bestanden i beitemarker og langs vegkanter.

Relevante nettsider:

Miljøstatus: <http://www.miljostatus.no/>

Naturbase: <http://www.dirnat.no/kart/>

Liste over lokaliteter: <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/status/NBdata.asp?Komm=0412&Datsett=BN>

BioFokus rapport:

[http://biolitt.biofokus.no/rapporter/biofokus-](http://biolitt.biofokus.no/rapporter/biofokus-rapport/biofokusrapport2011-6.pdf)

[rapport/biofokusrapport2011-6.pdf](http://biolitt.biofokus.no/rapporter/biofokus-rapport/biofokusrapport2011-6.pdf)

Kilde: Fylkesmannen i Hedmark

FAKTA:

Det er registrert 450 lokaliteter i Ringsaker.

- 95 fått verdien A, som betyr nasjonalt viktig område.
- 204 har fått verdien B som betyr regionalt viktig område.
- 151 har fått verdien C som betyr lokalt viktig område.

Ringsaker er den kommunen i Hedmark som har flest nasjonalt viktige naturtypelokaliteter.

Prosjekt: Bekjempelse av rødhyll i skogplantefelter

Av Finn Sønsteby, Ringsaker landbrukskontor

Innslaget av rødhyll *Sambucus racemosa* i en del våre skogplantefelter er blitt et problem. Generelt anses økningen av rødhyll de siste 5 – 10 årene på deler av Østlandet som eksplosjonsartet. Rødhyll blir meterhøy i løpet av et par år etter spiring fra frø. Det er stor risiko for skade på utsatte granplanter hvis tiltak settes inn for seint. Rødhyll utgjør mange steder et betydelig hinder for å lykkes med etablering av ny skog med tilfredsstillende tetthet.

Unge rødhyllplanter har små krav til lysforhold og skogtype, og småplanter kan overleve i årevis i tette skogbestand. Plantene bruker et minimum av ressurser på å overleve, i påvente av fristilling og eventuelt bedre lystilgang. Derimot vil eldre planter skygges ut når skogbestandet vokser til og lystilgangen reduseres.

Rødhyll er en gammel kulturplante som har vært forvillet i Norge siden midt på 1800-tallet. Arten er registrert i alle fylker i Norge nord til Nord-Trøndelag (Lid og Lid 2005). Naturlig spredning til nye vokseplasser skjer hovedsakelig med fugler som spiser bærene, vesentlig spurvefugler.

Rødhyll har rik blomstring og frøseting. Frøene modner på ettersommeren, men spirer normalt ikke før påfølgende vår. Frøspiring fremmes på brannfelter, forstyrret jord og under påvirkning av fordøyelsesvæske fra dyr og fugler som har spist bærene. Det er en mulighet for at markberedning kan fremme spiring av rødhyll.

Foreløpige erfaringer med bruk av ryddesag er at rødhyll vokser svært raskt opp igjen etter nedkapping. Rødhyll skyter

nemlig svært villig stubbeskudd etter beskæring. Det er derfor sannsynlig at effektiv bekjempelse må inkludere bruk av glyfosatpreparater eller andre plantevernmidler. Det er vesentlig å få dokumentert effekten av ulike tiltak.

Kommunene på Hedmarken i samarbeid med kommuner i Østfold og Folloregionen samt Skog og Landskap vil forsøke å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag for å gi råd om praktisk og effektiv bekjempelse av rødhyll. Herunder utprøving av kjemiske tiltak, vurdering av tidspunkt for best mulig effekt av tiltak (tid på året og bestandets utviklingstrinn), vurdering av risiko for oppslag relatert til andre tiltak i bestandet. Dette vil bli gjennomført som et prosjekt i perioden januar 2013 – september 2014.

Verdt å vite...

PERSONALIA

• **Marte Friberg Myre** sa opp sin stilling som rådgiver ved landbrukskontoret i Ringsaker etter nesten tre år i stillingen. Marte har hovedsakelig jobbet med jord- og konsesjonssaker herunder sekretærfunksjon i forhold til landbruksnemnda. Hun har videre hatt ansvaret for endringer av markslagsgrenser i kart samt landbruksregisteret. Hun har også hatt redaktøransvaret for Landbrukern de siste seks numrene. Hun har nå gått over i ny stilling ved Skogforverket på Hamar.

• **Sigrun Sigurjonsdottir** har tatt over etter Marte og startet i stillingen i slutten av oktober. Hun har skogbruksbakgrunn og har de siste årene vært ansatt hos Fylkesmannen i Oppland, Landbruksavdelingen. Sigrun vil hovedsakelig ta over de samme arbeidsoppgavene som Marte har hatt.

• **Andreas Karlén** begynte ved landbrukskontoret i sommer og er den dere først møter når dere stikker innom. Andreas har ansvaret for arkiv og alle de merkantile arbeidsoppgavene ved landbrukskontoret i

tillegg til noe saksbehandling etter ulike tilskudds- og velferdsordninger i landbruket. Han har også tatt over redaktøransvaret for Landbruker'n. Andreas har tidligere jobbet som økonomikonsulent og kontorleder innen pleie – og omsorg i Ringsaker kommune.

GRØFTETILSKUDD FRA 2013

I jordbruksoppkjøret 2012 ble det vedtatt at det skal innføres en ordning med tilskudd til grøfting gjennom den allerede etablerte Smil-ordningen. Det er avsatt 100 millioner kroner som er øremerket til grøfting i 2013. Midlene fordeles ut til fylkene ut i fra andel fulldyrket areal, hvor korn-, potet- og grønnsaksarealer vektlegges dobbelt. Fylkesmannen fordeler videre ut til kommunene etter samme kriterier.

Det er foreslått et tilskudd på kr 1 000 pr dekar. Det er enda ikke utarbeidet detaljerte retningslinjer for grøftetilskuddet. Smilforskriften er under revidering, men det er uvisst når denne kommer på høring.

Det anbefales at eventuelle planer lages i god tid før neste vekstsesong, slik at søknad kan sendes inn når forskriften er klar. Hjelp til planlegging/rådgivning vil du få på landbrukskontoret.

MILJØPLANKURS

Landbrukskontoret i Ringsaker holder "lynkurs" for miljøplan i jordbruket. Her vil det gås gjennom hva som kreves for å ha en godkjent miljøplan.

Kurset er ment for nye brukere, og de som ønsker en oppfriskning. Kurset vil også være åpent for folk utenom Ringsaker. Vi planlegger å holde kurset to kvelder, slik at du kan velge den kvelden som passer best for deg.

Tid: tirsdag 19.mars, kl 19.00-22.00 og onsdag 20.mars, kl 19.00-22.00

Sted: Landbrukssenteret på Rudshøgda
Påmelding til Ringsaker landbrukskontor, med hvilken dag du vil delta:

tlf: 62 33 55 60 eller e-post: postmottak.landbruk@ringsaker.kommune.no

Bygging av skogsveger

Av Finn Sønsteby, Ringsaker landbrukskontor

Det eksisterer en egen forskrift for planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål.

Formålet med denne forskriften er å sikre at planlegging og bygging av veger skjer på en måte som gir landbruksfaglige helhetsløsninger. Det skal samtidig legges vekt på hensynet til miljøverdier knyttet til naturmiljø, landskap, kulturminner og friluftsliv, og andre interesser som blir berørt av vegframføringen.

Med veger for landbruksformål menes bilveger og traktorveger som skal tjene jordbruks- og skogbruksdrift og som bygges i samsvar med normaler for landbruksveger fastsatt av Landbruks- og matdepartementet, samt andre landbruksveger som medfører større terrenginngrep. Unntatt er opparbeidelse av oppstillingsplass for landbruksmaskiner til bruk på eiendommen, og enkle driftsveier som medfører bare ubetydelige terrenginngrep over

kortere avstander.

Forskriften omfatter nybygging og ombygging av veier for landbruksformål, massetak langs vegtraseen som er nødvendige i forbindelse med bygging og vedlikehold av det enkelte veganlegg. Bygging av nye landbruksveger og ombygging av eksisterende veier kan ikke iverksettes uten tillatelse fra kommunen.

Bruk av skogfond til skogsveger

Av Finn Sønsteby, Ringsaker landbrukskontor

INNLEDNINGSVIS GJENNOMGÅS TILFELLER HVOR SKOGFOND IKKE KAN BENYTTES I FORBINDELSE MED VEGER:

- Skogfond kan ikke benyttes til vedlikehold av traktorveger.
- Skogfond kan ikke benyttes til nyanlegg eller vedlikehold av enkle veger.
- Skogfond kan ikke benyttes til utbedring av kjørespor etter skogdrift, dette anses som driftskostnad.

VED ANLEGG AV NY VEG, HVILKE TYPER VEGER KAN DEKKES MED SKOGFOND?

Alle nybygde og ombygde bil- og traktorveger, inkludert velteplasser, som inngår i det permanente vegnettet og som er godkjent etter Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål, kan dekkes av skogfond med

skattefordel. Enkle veger som ikke krever godkjenning etter forskriften kan ikke dekkes.

SKOGFOND MED SKATTEFORDEL KAN BRUKES TIL VEDLIKEHOLD AV SKOGSBILVEGER, MEN HVA MED TRAKTORVEGER?

Skogfond kan ikke brukes til vedlikehold av traktorveger, hverken med eller uten skattefordel. Det må ses på som en driftskostnad. Men dersom istandsetting av traktorveg resulterer i standardheving, det vil si at vegen blir klassifisert i en bedre veiklasse enn tidligere, da ses dette på som opprusting og det kan dekkes av skogfond med skattefordel. Slik opprusting skal godkjennes av kommunen etter Forskrift om planlegging og godkjenning av veger for landbruksformål.

KAN ALT SOMMERVEDLIKEHOLD AV SKOGSBILVEG DEKKES AV SKOGFOND?

Ved årlig løpende vedlikehold i form av høvling, skraping, slådding, salting og krattfjerning, kan inntil 4 kr/løpemetere pr. år dekkes med skogfond. Når vedlikeholdet ikke utføres årlig, eller ved større vedlikeholdsprosjekter som grusing, grøfterensking, grøfteutvidelse, utskifting av stikkrenner, kan høyere kostnader enn 4 kr/løpemetere dekkes med skogfond. Men da skal melding sendes kommunen og arbeidet godkjennes på forhånd. I tilfeller der vegen er skadet av plutselig hendelse som flom eller ras kan høyere kostnad enn 4 kr/løpemetere dekkes av skogfond uten forhåndsgodkjenning.

Standarden på skogsbilvegene i Ringsaker

Av Finn Sønsteby, Ringsaker landbrukskontor

Skogsbilveg – foto: Knut Ivar Løken

I 2008 ble det gjennomført en registrering av standarden på de fleste skogsbilvegene i Ringsaker. Arbeidet gikk ut på å kartlegge nåværende vegstandard, påvise mangler samt anviser tiltak for å ruste opp vegen. Registreringene ble utført for veger som er beregnet vesentlig til tømmertransport med bil samt enkelte kombinerte gards-/grendeveger.

Resultatene ble sendt ut til eierne av vegene, men er fortsatt tilgjengelige på Landbrukskontoret. Resultatene viste at standarden på de fleste skogsbilvegene lå godt under under vegklasse 3.

Vegklasse 3 er normen for standarden på en skogsbilveg der tømmeret skal transporteres ut med tømmerbil. Skogsbilveger dreier seg om økonomi. Resonnementet har vært – hvorfor bruke penger på en veg som transportørene kjører likevel? Problemstillingen bør være – hva lønner seg best, ruste opp skogsbilvegen, eller forlenge terrengtransporten vesentlig? Med den svært gunstige skatteordningen ved bruk av skogfond til vegformål er det i svært mange tilfeller liten tvil.

Beredskap mot alvorlige, smittsomme dyresjukdommer

■ Av Einar Vatile, Mattilsynet Distriktskontoret for Hedmarken

Mattilsynet gjennomførte i dagene 20.-22. november 2012 en landsomfattende beredskapsøvelse mot munn- og klauvsjuka (MKS). MKS er en svært smittsom virusssjukdom som angriper klauvdyr, hos oss først og fremst gris, storfe og sau. Smitte spres med dyretransporter, alle produkter av dyr, personer, utstyr, mv.

Å begrense og bekjempe smitten ville bli svært krevende i vårt husdyrtette område i en virkelig utbruddssituasjon. Derfor er det svært viktig å få melding om mistenkelige sjukdomstilfelle tidligst mulig til Mattilsynet, slik at nødvendige tiltak for å fryse smittesituasjonen, stille diagnosen og sette i gang bekjempelsen kan skje så raskt som mulig. Husdyrholderen er første ledd i bekjempelseskjeden. Matloven gir dessuten plikt til å melde fra ved mistanke. MKS hos storfe vil ventelig gi symptomer hos flere dyr i dyreholdet, med feber og opphørt matlyst og melkeproduksjon. Karakteristisk er sikling og «smaskelyder» pga. blærer og blemmer på tunga og i munnen som raskt brister og gir smertefulle sår. Dyr vil også få blærer i klauvranda og blir halte. Gris får feber, nedsatt matlyst, blemmer i munnen og i klauvranda og blir halte. Sjuk gris vil skille ut mye mer virus pr. individ enn det storfe og småfe gjør. Hos småfe kan symptomene være vanskeligere å oppdage, men de vil også få blemmer i munnen og i klauvranda og varierende grad av halthet.

I EØS-området bekjempes MKS etter et felles regelverk, og våre beredskapsplaner er laget ut fra dette regelverket. De store varemottakerne av melk og slakt, fôrmøllene, destruksjonsanlegg m.fl. har også egne beredskapsplaner. Mattilsynet har mange samarbeidspartnere i en utbruddssituasjon, og vi øver også sammen.

MKS er utbredt over store deler av verden, til dels i turistmål som bare er en flyreise unna. Det er viktig at dyreholdere påser at ingen får tilgang til mottakelige dyrearter før tidligst 48, helst 72 timer etter opphold i risikoområder utenlands, og at klær og fottøy som brukes i dyrestellet utdeles på gården og inngår i smitteslusa.

MKS i et dyrehold vil i utgangspunktet bli bekjempet med avliving av mottakelige klauvdyr. Dette vil innebære en belastning på dyreholder med familie. Ivaretagelse av dyreholder i en vanskelig situasjon vil også være viktig for oss.

Distriktskontoret for Hedmarken var involvert i øvelsen i november uten at det var utpekt et tenkt smittet dyrehold i vårt område denne gangen. Vi fikk allikevel øvet på mange viktige rutiner, både for kontorets seksjon for kjøttkontroll ved Nortura Rudshøgda og vår seksjon i Hamar. Vi har flere spesielle utfordringer i en tenkt smittesituasjon, med et stort meieri, landets største slakteri, landsomfattende avlsorganisasjoner og et destruksjonsanlegg for animalsk avfall som alle har nedslagsområde langt ut over vårt distrikt.

Beredskap må stadig øves. Neste gang kan kanskje ditt dyrehold bli forespurt om å delta i en øvelse. Det er viktig at den enkelte husdyrholder tenker smittesikring, bruker sin smittesluse daglig og ser sin rolle som del av en større beredskap mot farlige dyresjukdommer.

Verdt å vite...

STORFEKJØTTPRODUKSJON PÅ HEDMARKEN

I skrivendestund er vi godt i gang med storfekjøttprosjektet for kommunene Hamar, Stange Løten og Ringsaker. Vi har avholdt to møter hvor mellom 55 og 65 personer har deltatt, og vi har vært på busstur med 35 glade interessenter. De to møtene vi har avholdt har hatt rammebetingelser, marked og valg av rase og bygginger/byggteknisk

niskeløsninger som tema. Møte nummer tre skal avholdes i november og tema da er Økonomi og likviditet i oppstartfasen – driftsplaner, dyrekapital etc. Rett på nyåret blir fjerde og siste møte avholdt med tema grovfôr. Deretter skal vi etter planen starte opp med en til en veiledning for de prosjektdeltagerne som ønsker det. Prosjektet skal avsluttes innen utgangen av 2013. Målet med prosjektet er å bidra

til å stimulere gårdbrukere til å satse på storfekjøttproduksjon, eventuelt utvide den produksjonen de allerede har, på en slik måte at lønnsomheten for produsenten og mengden kjøtt til forbruker økes, samt at dyrevelferden og kulturlandskapet på Hedmarken ivaretas. Prosjektet har fått kr 172 000 i BU tilskudd fra Fylkesmannen i Hedmark.

MJØSEN SKOG

VERDIER I VEKST

Hogst

- Har du planer om å levere tømmer?
- Ønsker du hjelp til hogsten?

Ta kontakt med Mjøsen Skogs skogbruksledere for befarings og en skogprat!

Skogbrukslederne på Hedmarken – skogeierens eget redskap!

Totalleverandører av skogtjenester: Skogplanting, ungskogpleie, markberedning, tynning, hogst og veiledning.

Ringsaker:

Anders Flugsrud, 900 55 662, af@mjosen.no

Stange:

Frank Monsen, 905 99 732, fm@mjosen.no

Furnes, Vang og Løten:

Håvard Dufseth, 922 28 565, hd@mjosen.no

Planlegg ungskogpleien nå!

- Gir større produksjon av god kvalitet.
- Gunstige skogfond- og tilskuddsordninger gjør investeringen svært lønnsom.
- Bør utføres når hovedtreslaget er mellom 1,3 og 4 m, og før framtidstrærnes høydevekst hindres av overstandere.

Ikke vent – ta kontakt med oss i Mjøsen Skog, så kommer vi med tilbud. Vi har ledig kapasitet!

Kontakt:

Pådriver skogkultur Ringsaker:

Anne Guri Kløvstad, 901 23 883, agk@mjosen.no

eller skogbrukslederen i din kommune.

www.mjosen.no

Landbrukets egen strømavtale!

AGROL og Eidsiva har to gode strømprodukter for landbruket
SPOT - Følger daglig markedsprisen med et rabattert påslag og uten bindingstid
TRYGG - Forutsigbar avtale der pristopper kuttes og innkjøpere sikrer deg stordriftsfordeler

Våre profesjonelle innkjøpere sørger for forutsigbarhet for deg som kunde. Gjennom en samkjøring med flere landbrukskunder oppnår du stordriftsfordeler. Vi rapporterer til deg hver måned, og du får din egen kontaktperson. La oss fortelle deg mer om produktet.

Send SMS med kodeord "LANDBRUK" til 06363 eller send en epost til kundeservice@eidsivaenergi.no
www.eidsivaenergi.no

SØKNADSFRISTER

Dato: Søknadsfrist for:

- 15. jan. Tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader (FMLA)
- 20. jan. Produksjonstilskudd i jordbruket, herunder tilskudd til husdyr, driftstilskudd til melkeprod., driftstilskudd til spesialisert kjøttprod, tilskudd til bevaringsverdige storferaser, tilskudd til økologisk husdyrproduksjon, tilskudd til grønt- og potetprod.
Tilskudd til avløsning ved ferie (Kommunen)
- 1. mar. Statstilskudd til vegbygging i skog (Kommunen)
- 1. apr. Investeringstilskudd til organisert beitebruk (for beitelag) (FMLA)
- 15. apr. SMIL (spesielle miljøtiltak i landbruket) (Kommunen)
- 15. jul. Tilskudd etter vinterskade på eng. Landbrukskontoret må varsles innen 15.6 (Kommunen)
- 20. aug. Produksjonstilskudd, herunder til husdyr, tilskudd til dyr på beite, areal- og kulturlandskapstilskudd, tilskudd til økologisk husdyrprod., arealtilskudd økologisk landbruk, omleggingstilskudd til økologisk landbruk, driftstilskudd i melkeprod., driftstilskudd til spesialisert kjøttfeprod. (Kommunen)
Tilskudd til generelle miljøtiltak herunder tilskudd til endret jordarbeiding, grassoner langs vassdrag og i vannveier, spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesong. (Kommunen)
Tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel (eks. nedmolding innen 2 timer) (Kommunen)
- 1. okt. Statstilskudd til skogsbilveger (Kommunen)
Innmeldingsfrist for salg av melkekvote på ku (både kjøp og salg, SLF)
Søknad om utleie av melkekvote ku (SLF)
- 20. okt. Tilskudd til beitelag (FMLA)
- 31. okt. Erstatning for avlingssvikt og erstatning for svikt i honningproduksjon (Kommunen)
- 1. nov. Erstatning for skader på husdyr drept av fredet rovvilt (FMLA).
Innovasjon Norge (BU) – tradisjonelt landbruk (Kommunen)
- 1. des. Søknad om melkekvote på ku for nyetablering (SLF)
- 31. des. Erstatning for katastrofetak i husdyrhold for tap av sau på beite (Kommunen)
Varsle Landbrukskontoretså rask som mulig.
- Hele året Tidlig pensjon for jordbrukere (Kommunen)
Tilskudd til avløsning v/ sykdom m.v. – frist 3 mnd. etter siste sykedag. (Kommunen)
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), herunder ungskogpleie. (Kommunen)

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Returadresse:
Landbrukskontoret i Ringsaker
Postboks 14, 2360 Rudshøgda

NORGESFØR
BONDENS TRYGGE VALG**NYHET!**

- REDUSERTE PBV-VERDIER
- MER SMAKELIG FETT
- ØKT SELENINNHOOLD
- LEVENDE GJÆR

Gi besetningen en god vintersesong!

Vi har de riktige kraftfôrblandinger for store og små

- Høy kvalitet
- Stor fleksibilitet
- Dyktige rådgivere
- Konkurransedyktige betingelser

Ordretelefon 62 35 15 00**PS!****Nye kunder**

Ingen tvil om at vårt kraftfôr faller i smak. Det siste året har vi fått nærmere 50 nye kunder på vårt drøvsortiment!

Kontakt våre fagpersoner på kraftfôr til drøvtyggere:

Jørn Skoe
Kraftforsjef
Tlf. 975 29 466
e-post: jsk@strandunikorn.no

Kjetil Lien
Fagsjef Drøv
Tlf. 415 63 763
e-post: kjl@strandunikorn.no

Birger Lysfoss
Fagkonsulent
Tlf. 958 00 016
e-post: bil@strandunikorn.no

Torger Kalrud
Fagkonsulent
Tlf. 905 27 258
e-post: tka@strandunikorn.no

Erik Blixt
Fagkonsulent
Tlf. 907 93 144
e-post: ebl@strandunikorn.no

Dorte Bjørnstad Hoff
Leder kundesenter
Tlf. 957 09 101
e-post: dbj@strandunikorn.no

Strand Unikorn

2391 Moelv • Telefon: 62 35 15 00 • Faks: 62 35 15 55 • post@strandunikorn.no • www.strandunikorn.no

- et selskap i Norgesfôrketjen